

HANDREIKING

van Parijsakkoord naar Lokale Klimaatagenda

Input voor de verkiezingscampagnes en de beleidsperiode 2018-2022

De energietransitie en klimaatverandering gaan in snel toenemende mate van invloed zijn op maatschappelijke en economische ontwikkelingen in onze samenleving. Iedere burger zal met diverse maatregelen te maken krijgen. Alleen al vanuit democratisch oogpunt is het belangrijk dat klimaat een hoofdthema wordt bij de komende gemeenteraadsverkiezingen.

De urgentie om de klimaatproblematiek aan te pakken wordt met de dag groter. Om met het KNMI te spreken: “Het is elke dag code oranje”.

In het nieuwe regeerakkoord is Klimaat & Energie eindelijk als speerpunt voor de komende jaren opgenomen:

“We nemen onze verantwoordelijkheid voor het klimaatakkoord van Parijs. Er komt een nationaal Klimaat- en energieakkoord waarmee we met alle partijen de CO₂-uitstoot fors gaan verlagen. Denk daarbij aan verduurzaming van de gebouwde omgeving en het verkeer, vergroening van ons belastingstelsel en nieuwe energiebronnen. We leggen de lat hoog. We willen de meest ambitieuze doelstelling van Parijs” (Regeerakkoord 2017-2021, p.2).

In het akkoord zijn een aanzienlijk deel van de plannen en voorstellen uit de gezamenlijke investeringsagenda “Naar een duurzaam Nederland” van de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen terug te vinden en wordt de regierol van gemeenten benadrukt.

Zowel de terugdringing van broeikasgassen en de energietransitie (klimaatmitigatie) als de aanpassing aan de reeds onvermijdbare gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) is voor een belangrijk deel een lokaal vraagstuk.

Klimaatverbond Nederland biedt met dit document graag een handreiking om het klimaat een hoofdthema te maken van de komende gemeenteraadsverkiezingen en de nieuwe beleidsperiode.

Klimaatmitigatie:

Van het aardgas af, naar fossielvrij

De energietransitie naar een fossielvrije samenleving in 2050 is veelomvattend. Voor Nederland betekent het in het bijzonder dat in betrekkelijk korte tijd - de komende twee decennia - afscheid wordt genomen van het gebruik van aardgas en we verdere stappen zetten naar een fossielvrije samenleving. Dat betekent dat er ingrijpende maatregelen moeten worden genomen, met grote gevolgen voor burgers en het bedrijfsleven. **Voor de komende collegeperiode betekent dat:**

Eigen huis op orde

- o De gemeente stelt met partners uit de regio (bedrijven, gemeenten en maatschappelijk middenveld) uiterlijk in 2019 een (geactualiseerde) routekaart klimaatbeleid op en/of stellen een regionale energiestrategie vast.
- o De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld met haar eigen gebouwen, haar eigen vervoer en een klimaatvriendelijk inkoop- en subsidiebeleid.

Wanneer politieke bestuurders aan burgers en maatschappelijke partijen vragen om inspanningen te leveren is het logisch dat zij van de overheid verwachten dat zij dit zelf ook doet. Enerzijds door het realiseren van een klimaatneutrale organisatie met daarbinnen specifieke aandacht voor maatschappelijk vastgoed zoals de scholen, anderzijds door het ontwikkelen en borgen van een stevig lokaal klimaatbeleid met voldoende menskracht en middelen.

¹ Zie Petitie 4 juli 2017 dat gemeenten de bevoegdheid willen krijgen bestaande wijken aan te wijzen die op termijn ook van het aardgas af gaan
<https://vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en->

Energie-neutrale wijken in 2035 (>wijken van de toekomst)

- o Op volle kracht met alle betrokkenen verder werken aan energiebesparing in de bestaande bouw.
- o Vanaf 2018 wordt alle nieuwbouw aardgasvrij aangelegd¹ en worden de mogelijkheden van duurzame energieproductie optimaal gebruikt.
- o Aardgastransitie bij bestaande bouw oppakken, uitfaseringsplan opstellen en implementeren.

De gemeente werkt met woningcorporaties, netbeheerders, buurtorganisaties, energiecoöperaties en andere relevante partijen een plan uit waarmee alle wijken en buurten voor 2035 energie-neutraal zijn. Energie die niet wordt verbruikt is de belangrijkste besparing. Daarnaast verdwijnt aardgas versneld uit de wijken en wordt vervangen door andere warmtebronnen (als warmtepompen, warmtenetten, geothermie, full electric)². Eén of meerdere wijken ontwikkelen in 2018-2022 een concreet plan om dit uit te voeren, de bestaande wijken volgen snel daarna. Bewoners worden vanaf de start betrokken in een open besluitvorming over deze energietransitie. Nieuwbouw is in de gemeente vanaf 2018 aardgasvrij en levert duurzaam energie.

Duurzame energieproductie

- o Potentieel duurzaam opgewekte energie in kaart brengen en up-to-date houden en inpassen in ruimtelijke plannen;
- o Ondersteunen lokale initiatieven (lokale/regionale energiecoöperatie) voor het lokaal opwekken van duurzame energie.

De gemeente werkt aan energieneutraliteit. Ze berekent hoeveel duurzame energie er opgewekt moet worden en zoekt met de regio naar goede locaties voor het opwekken ervan. Dit geldt voor zowel wind, zon, water, vergisting

[mobiliteit/energie-en-klimaat/nieuws/aansluitplicht-gas-bij-nieuwbouw-verdwijnt-mogelijk](#)

² Volgens het huidige regeerakkoord moeten in 2050 alle huizen van het gas af zijn.

als geothermie. Bij voorkeur worden deze trajecten ingezet samen met de netbeheerder en de lokale energiecoöperatie, waarbij de lasten en de lusten zo eerlijk mogelijk worden verdeeld. Voor de direct omwonenden wordt een omgevingsfonds in het leven geroepen. De gemeente helpt mee en investeert met het realiseren van het bestemmingsplan. De gemaakte kosten worden verrekend bij afsluiten van de rekening van het energiepark.

Duurzame mobiliteit

- Vergaande stimulering en facilitering van duurzame vervoersopties als OV, fiets, autodelen, 'schone' (vracht)auto's.
- Met partners uit de samenleving werkt de gemeente binnen twee jaar een integraal plan uit voor versnelde stimulans van duurzame mobiliteit.

Gemotoriseerd verkeer draagt in grote mate bij aan de CO₂-uitstoot. Het Regeerakkoord streeft er naar dat alle nieuwe auto's uiterlijk in 2030 emissieloos zijn. Dit heeft consequenties voor hoe wij ons verplaatsen en voor de investeringen in de openbare ruimte. Het verduurzamen van het verkeer en vervoer reduceert niet alleen het gebruik van fossiele brandstoffen, maar zal tevens een belangrijke verbetering van de luchtkwaliteit met zich mee brengen.

Versterken/ondersteunen energieke samenleving

- Het Energieloket krijgt een vaste plek in de uitvoering van het gemeentelijk beleid.
- Lokale initiatieven worden omarmd en er komt extra aandacht voor het aanhaken van mensen met lagere inkomens en het risico van *energiearmoede*³.

Het Energieloket werkt actief samen met het bedrijfsleven, de gemeente en met lokale energiecoöperaties en buurtorganisaties. Het loket geeft integrale adviezen en stimuleert dat burgers een kosteneffectief en kwalitatief sterk

aanbod krijgen, bijvoorbeeld door zicht te houden op provinciale en landelijke ontwikkelingen. Het Energieloket sluit nauw aan bij de wijkgerichte ontwikkelingen. Vanuit het principe 'leave no one behind' zal de toegang tot het energietransitieproces voor iedereen bereikbaar moeten zijn.

Klimaatadaptatie:

Hoe groener hoe beter

In de deltabeslissing ruimtelijke adaptatie uit 2014 is afgesproken dat rijk, provincies, gemeenten en waterschappen uiterlijk in 2020 beleid voor het klimaatbestendig en robuust inrichten van Nederland hebben ontwikkeld en geïmplementeerd. Dat is in de komende collegeperiode.

Klimaatbestendige ruimtelijke ordening

- In 2020 is beleid voor het klimaatbestendig en robuust inrichten van de gemeente ontwikkeld en geïmplementeerd.

Het is van belang dat alle gemeenten snel aansluiting vinden bij en leren van de koplopergemeenten op adaptatiegebied en gebruik maken van de inmiddels beschikbare kennisnetwerken. Regionale samenwerking zal vooral voor kleinere gemeenten de te volgen route zijn.

Groen is de norm

- Groen is de norm bij stedelijke herinrichting en gemeentelijke aanbestedingen.
- De gemeente streeft in samenwerking met burgers en bedrijven naar 5% meer vergroening in de komende collegeperiode.

Meer groen in de stad betekent: Een gezondere leefomgeving, betere luchtkwaliteit, hitte- en droogte verminderend, wateroverlast

³ 10% van de huishoudens in Nederland heeft een te hoge energierekening ten opzichte van hun inkomen.

Zij hebben moeite met het betalen van de energierekening. Ref: www.energiearmoede.nl

opvangend, drinkwater koelend, biodiversiteit verhogend. Voor opvallend veel huidige en toekomstige problemen is vergroening van de buitenruimte een belangrijke bijdrage aan de oplossing.

De huidige trend is echter meer verstening en verharding. Om deze trend te keren is het van belang dat in de nieuwe collegeakkoorden concrete afspraken gemaakt worden over de vergroening in de gemeente. Hiermee zetten we een belangrijke stap naar een leefbare, biodiverse en klimaatbestendige gemeente.

Klimaatafspraken:

voorbij de vrijblijvendheid

Het waarmaken van gestelde ambities en plannen vragen om een stevige borging van de thematiek in de gemeentelijke organisatie en beleidscyclus. Een stevig commitment van het nieuwe college en raad vertaalt zich in:

Gedeelde verantwoordelijkheid

Een klimaatneutraal en klimaatbestendig beleid raakt vele beleidsterreinen van de gemeente. Het is belangrijk dat in de nieuwe coalitie een wethouder trekker is van het beleid, maar daarnaast ligt er verantwoordelijkheid bij eigenlijk alle portefeuilles binnen het college. Het is echt 'samen aan de slag' met een heldere, integrale aanpak.

Meer info

Zie voor meer informatie over de huidige stand van zaken met betrekking tot Klimaat & Energie in jouw gemeente en de mogelijkheden om als gemeente bij te dragen aan de nationale en internationale klimaatafspraken: www.lokaleenergieetalage.nl, www.lokaalklimaatbeleid.nl en www.klimaatverbond.nl/verkiezingen.

Of neem direct contact met ons op via info@klimaatverbond.nl of 088 023 8900.

Klimaatverbond Nederland
Arthur van Schendelstraat 500
3511 MH Utrecht
Telefoon 088-0238900
www.klimaatverbond.nl

Boter bij de (duurzame) vis

Het mobiliseren van voldoende kennis, menskracht en middelen.

Stevige vinger aan de pols

Het monitoren van de voortgang is niet alleen belangrijk om te weten maar vooral om tijdig bij te kunnen sturen in gaande processen. Er is een schat aan lokale klimaat- en energiedata publiekelijk beschikbaar. Een jaarlijkse rapportage aan raad en burgers maakt de voortgang inzichtelijk. Het biedt eveneens een goede basis om op gezette tijden de dialoog met alle betrokken partijen aan te gaan.

Energiebesparing door synergie

Voor actie in de lokale context gaat de samenwerking met lokale en regionale stakeholders voorop. Voor versnelling en opschaling helpt in veel gevallen een vruchtbare wisselwerking met provincies en rijk en een actieve deelname aan kennisnetwerken (Klimaatverbond Nederland, VNG, Lokale Klimaat Actieprogramma, Nederlandse Klimaatcoalitie, Climate Alliance, Energy Cities, Global Covenant of Mayors). En het wiel hoeft niet overal (opnieuw) uitgevonden te worden; niets zo effectief als gluren bij de burens, zowel dichtbij als verder weg.

De Klimaatdoelen zijn ook opgenomen in de Sustainable Development Goals.

